

**Principal/Senior Lecturer, Gr.-A & Lecturer, Gr.- B,
District Institution of Education and Training, Maharashtra Education Service
प्राचार्य/ वरिष्ठ अधिव्याख्याता, गट-अ आणि अधिव्याख्याता, गट - ब
जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र शिक्षण सेवा.**

परीक्षेचे टप्पे: १) लेखी परीक्षा - २०० गुण

२) मुलाखत - ५० गुण

-: परीक्षा योजना :-

विषय व सांकेतांक	माध्यम	प्रश्नसंख्या	गुण	कालावधी	दर्जा	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
विषयाशी/विभागाशी संबंधित घटक (८९६)	मराठी	१००	२००	एक तास	पदव्युत्तर पदवी	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

अंतिम गुणवत्ता यादी ही वस्तुनिष्ठ परीक्षेतील व मुलाखतीतील एकत्रित गुणांवर आधारित राहिल.

-: अभ्यासक्रम :-

विषयाशी/विभागाशी संबंधित घटक यामध्ये खालील घटक व उपघटकांचा समावेश असेल.

विभाग- १	
अ)	शिक्षणाचे तत्वज्ञान
१.	शिक्षणाचा अर्थ, व्याप्ती, ध्येय आणि उद्दीष्टे.
२.	भारतीय व पाश्चिमात्य शिक्षण तज्ज्ञांचे विचार व कार्य - प्लेटो, रुसो, अँरिस्टॉटल, जॉन ड्युई, गौतम बुद्ध, महावीर वर्धमान, स्वामी विवेकानंद, रविंद्रनाथ टागोर, महात्मा गांधी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महात्मा फुले, सावित्रीबाई फुले, राजर्षि शाहू महाराज, संत तुकाराम, संत गाडगेबाबा, संत तुकडोजी महाराज.
ब)	शैक्षणिक मानसशास्त्र
१.	अर्थ, व्याप्ती व आवश्यकता.
२.	अध्ययन, अध्यापन विषयक सिद्धांत व तत्त्वे, बुद्धीमत्ता- अर्थ, सिद्धांत व मापन.
क)	अभ्यासक्रम, अध्ययन, अध्यापन व मूल्यमापन - अर्थ, तत्त्वे व पध्दती
ड)	शैक्षणिक संशोधन व नवोपक्रम — अर्थ, प्रकार, पध्दती व महत्त्व.
विभाग- २	
शैक्षणिक धोरणे, आयोग व समित्या आणि अभ्यासक्रमात झालेले बदल.	
१.	भारतीय राज्य घटनेतील शिक्षणासंबंधीच्या घटना व दुरुस्त्या
२.	शैक्षणिक धोरणे- कोठारी कमिशन आणि १९६८चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण व १९८६ चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण.
३.	शासनाने नेमलेल्या समित्या- अ) एच. आर. दवे समिती (क्षमताधिष्ठित अभ्यासक्रम) ब) प्रो. यशपाल समिती (ओझ्याविना अध्ययन) क) पार्वतीबाई मलगोंडा समिती ड) प्रा. रामजोशी पूर्व- प्राथमिक शिक्षण समिती
४.	अभ्यासक्रमातील बदल- प्राथमिक शिक्षण अभ्यासक्रम- १९६८, १९८८, १९९५, २०००, २००४ व २०१२. राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा — २००५ राज्य अभ्यासक्रम आराखडा - २०१०

विभाग- ३

शिक्षणाचे व्यवस्थापन व प्रशासन — रचना, कार्य व जबाबदा-या

शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग-

१. आयुक्त शिक्षण
२. शिक्षण संचालनालय (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक)
३. शिक्षण संचालनालय (प्राथमिक)
४. शिक्षण संचालनालय (अल्पसंख्याक व प्रौढ शिक्षण)
५. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ (बालभारती)
६. महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (संलग्न संस्थांसह)
७. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ
८. महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद
९. महाराष्ट्र राज्य प्राथमिक शिक्षण परिषद
१०. राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान
११. जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था

विभाग- ४

शिक्षक प्रशिक्षण :-

१. प्रशिक्षणाचे महत्त्व, आवश्यकता, प्रकार आणि व्यवस्थापन
२. शिक्षक शिक्षणाचा राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा, २००९ .
३. प्रशिक्षणाचे व्यवस्थापन — एन.सी.ई.आर.टी (NCERT), न्यूपा (NUEPA), सी.सी.आर.टी.(CCRT), आर.आय.ई.(RIE), एस.सी.ई.आर.टी. (SCERT), डी.आय.ई.टी. (DIET), एस.बी.टी.ई.(SBTE).

विभाग- ५

शैक्षणिक कायदे व नियम :-

१. बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ आणि राज्य नियम, २०११
२. माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ व मानवी हक्क आयोग

विभाग — ६

शैक्षणिक विकासाच्या योजना :- खडू-फळा योजना, डी.पी.ई.पी., सर्व शिक्षा अभियान, राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान, राष्ट्रीय साक्षरता अभियान, साक्षर भारत.

विभाग — ७

विद्यार्थी लाभाच्या योजना

१. शालेय पोषण आहार
२. मोफत गणवेश व पाठ्यपुस्तके,
३. शिष्यवृत्ती, मोफत पास (एस.टी.) योजना, १२ वी पर्यंत मुलींना मोफत शिक्षण, आरोग्य तपासणी, विशेष गरजा असणा-या बालकांचे शिक्षण, हंगामी वसतीगृह योजना, प्रगत शैक्षणिक महाराष्ट्र कार्यक्रम, इत्यादी.

विभाग - ८	
१.	विना अनुदानित शाळेमध्ये २५% प्रवेश
२.	कस्तूरबा गांधी बालिका विद्यालय, आश्रम शाळा, वसतीगृहे, एस.पी.क्यू.ई.एम., आय.डी.एम.आय., प्री-मॅट्रीक स्कॉलरशिप, इत्यादी.
विभाग - ९	
शिक्षणाचे कार्य करणा-या राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय संस्था/संघटना :- यूनिसेफ (UNICEF), यूनेस्को (UNESCO), एन.सी.ई.आर.टी (NCERT), एन.सी.टी.ई. (NCTE), आय.आय.ई. (I.I.E), इत्यादी.	
विभाग - १०	
शिक्षणातील नवप्रवाह :- आय.सी.टी.(ICT), ए.बी.एल.(A.B.L.), ज्ञानरचनावाद, व्यवसाय कौशल्य विकास, सी.एस.आर.(C.S.R.), मल्टी इंटेलिजन्स अप्रोच, मल्टीलेव्हल टीचींग, सी.सी.ई.(C.C.E.), शाळांची प्रतवारी (सॅक).	
विभाग - ११	
१.	अभियोग्यता व अभिरूची (Aptitude & Interest), मानसिक आरोग्य, व्यक्तिमत्व
२.	बुद्धिमत्ता चाचणी, सामान्य ज्ञान व चालू घडामोडी.
विभाग - १२	
शांततेसाठी शिक्षण, पर्यावरण शिक्षण, नैतिक शिक्षण, लिंग समभाव, मानवी हक्क व स्वातंत्र्याचे संवर्धन, गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण, व्यवसाय शिक्षण.	

दिनांक : २९/०१/२०१६

(चं. वि. पवार)
अवर सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग.

टीप :- प्राचार्य, वरिष्ठ अधिव्याख्याता आणि अधिव्याख्याता या तीनही पदांच्या परीक्षा एकत्रित घेण्यात येणार आहेत.
